

ONA TILI FANIDAN MAKTAB O`QUVCHILARINI O`QITISH TIZIMINING YANGICHA DIDAKTIK USULLARI

Kurbanova Tursuntosh Choriyevna

Surxondaryo viloyati, Jarqo`rg`on tumani, 6-sonli umumta`lim maktabi

Ona tili va adabiyoti fani o`qituvchisi

Annotatsiya. Keltirilgan maqolada barcha umumta`lim maktablarda ona tili fanini o`qitishda zamonaviy interfaol, didaktik usullardan foydalanishning afzalliklari, qulayliklari va samaradorligi ko`plab ma`lumotlar orqali bayon etilgan. O`z ona tilimizni saqlash va targ`ib qilishning salmoqli ahamiyati va ushbu ishda yuzaga keladigan juda ko`plab muammolarni izohlaydigan kirish so`zi bilan boshlanadi. Darslik va adabiyotlarni tahlil qilish vaqtida interaktiv zamonaviy o`qitish usullari bo`yicha mavjud tadqiqotlar, tajribalar muhokama qilinadi. Umumiy metodlar shuni ko`rsatib turibdiki turli xil interaktiv yondashuvlar va ularni amalga oshirish jarayonlarining keng ko`lamda olib borilishi ushbu ishlarimizning ijobiy natijasi hisoblanadi. O`quvchilar bilan birgalikda mavzular yuzasidan olib borilgan tanqidiy munozaralar esa ushbu vaziyatning yanada yaxshilanishiga olib keladi. Maqola ona tili fanini o`qitishni yanada takomillashtirish va rivojlantirish bo`yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: didaktik materiallar, interaktiv metodlar, zamonaviy pedagogika, ta'lim texnologiyalari, o`quvchilarni jalb qilish, didaktik ta`lim, .

O`z ona tilimizning rivojlanishi, sayqal topishi rivojlanayotgan madaniyatning o`ziga xos ajralmas qismidir va ular an'anaviy, g`oyaviy bilimlarni, shu jumladan fanni saqlash va uzatishda hal qiluvchi rol o`ynaydi. Biroq, ko'plab ona tillari globallashtirish va ta'lim tizimlarida dominant tillarning ustunligi tufayli yo`q bo`lib ketish xavfiga duch kelmoqda. Ushbu muammoni hal qilish uchun o`qituvchilar ona tili fanini o`qitishni yanada qiziqarli va samarali qilish uchun zamonaviy interaktiv usullarga murojaat qilmoqdalar.

Interfaollik – bu oʻzaro ikki kishi yoki undan ortiq insonlarning faolligi, yaʼni bunda oʻquv-oʻzlashtiruv jarayoni oʻzaro suhbat tariqasida dialog shaklida (kompyuter, elektron vositalar yordamida) yoki oʻquvchining oʻzaro muloqotiga asosan amalga oshadi. Didaktik taʼlim asosini interaktiv metodlar tashkil etadi. Taʼlim jarayonida oʻquvchilar hamda oʻqituvchi oʻrtasida hamkorlikni qaror toptirish, faollikni oshirish, taʼlim oluvchilar tomonidan bilimlarni samarali oʻzlashtirish, ularda shaxsiy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladigan metodlar interfaol metodlar sanaladi. Ona tili darslarida zamonaviy usullardan foydalanish oʻquvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish hamda mavzuni oʻzlashtirishda yaxshi samara beradi. Ona tili fanini oʻqitishda oʻqituvchi bilan oʻquvchining birgalikdagi faoliyatini tashkil etish shakllari, metodlari va usullari taʼlim tizimining takomillashuvi bilan bogʻliq holda rivojlanib, yangilanib bormoqda. XX asrning oxirgi yillariga qadar oʻqitish metodlari sifatida tushuntirish bayon metodi, suhbat metodi, tahlil qilish – hosil qilish metodi, mustaqil ish metodi, induktiv va deduktiv metodlar ona tili fani taʼlimi darslarini tashkil etishda koʻproq amalga oshirilib kelinmnoqda. Bayon qilish metodi ona tili darslarida qoʻllangan asosiy metodlardan biri boʻlgan. Bunda oʻqituvchi bayon qilishdan oldin oʻquvchilarning oʻrganilayotgan mavzu yuzasidan bilimlarini aniqlab olgan. Bu oʻquvchilarni oʻqituvchi bayonini kuzatib, tinglab borishga, faol boʻlishga undagan. Oʻqituvchining bayoni, yaʼni bayon qilish metodida grammatik mavzuning xususiyatidan kelib chiqib, oʻqituvchi maʼlumotlarni oʻz soʻzlari bilan bayon qilib bergan. Bunda oʻqituvchi zimmasiga oʻrganilayotgan grammatik mavzuning muhim oʻrinlarini aniq, loʻnda, misollar tahlili bilan izchil bayon qilib berish vazifasi yuklangan. Boshlangʻich sinflarda bayon qilish metodi oʻquvchilarning yoshi va eslab qolish holatidan keiib chiqqan holda 3—5 daqiqaga moʻljallangan. Koʻplab tadqiqotlar ona tillarini saqlashning ahamiyati va zamonaviy interfaol oʻqitish usullarini ona tili fanlari taʼlimiga qoʻshishning afzalliklarini taʼkidladi. Tadqiqotlar shuni koʻrsatdiki, gamifikatsiya, multimedia va onlayn platformalar kabi interaktiv yondashuvlar talabalarning faolligini, motivatsiyasini va tushunchasini oshiradi. Ushbu usullar anʼanaviy til oʻrganish va zamonaviy oʻqitish amaliyoti oʻrtasidagi farqni bartaraf etishi mumkin. Gamifikatsiya: oʻyin elementlarini oʻquv jarayoniga kiritish fan

darslarini talabalar uchun yanada interaktiv va yoqimli qilishi mumkin. Bunga faol ishtirok etishga yordam beradigan o'quv o'yinlari, viktorinalar va raqobatbardosh tadbirlar kiradi.

Multimedia va onlayn manbalar: videoroliklar, animatsiyalar va interaktiv veb-saytlardan foydalanish murakkab ilmiy tushunchalarni hayotga tatbiq etishi, ularni yanada qulayroq va tushunishni osonlashtirishi mumkin.

Hamkorlikda o'qitish: guruh loyihalarini, munozaralarni va tengdoshlarni o'qitishni rag'batlantirish talabalarga ona tilidan foydalanishda material bilan faol shug'ullanishga imkon beradi.

Tajribali ta'lim: amaliy tajribalar va ekskursiyalar talabalarga ilmiy tushunchalarni hayotiy stsenariylarda qo'llashga imkon beradi, ularning tushunchasi va saqlanishini oshiradi.

Maktabda ona tili va fanni o'qitishda zamonaviy interfaol usullardan foydalanish o'quvchilar uchun o'quv tajribasini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Ushbu usullar o'quv jarayonini yanada qiziqarli, dolzarb va samarali qilish uchun texnologiya va faol o'quv strategiyalaridan foydalanadi. Ona tili va fanni o'qitishda sinfda zamonaviy interaktiv usullarni qo'llashning ba'zi usullari:

- Raqamli ta'lim platformalari: o'quvchilarga elektron kitoblar, multimedia resurslari va onlayn viktorinalar kabi interaktiv o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyatini berish uchun raqamli platformalar va ta'limni boshqarish tizimlaridan (LMS) foydalanishimiz mumkin. Ushbu platformalar talabalar va o'qituvchilar o'rtasida aloqa va hamkorlikni ham osonlashtirishi mumkin.

- Virtual laboratoriyalar: ilmiy ta'lim uchun virtual laboratoriyalar tajribalar va amaliy mashg'ulotlarni simulyatsiya qilishi mumkin, bu esa talabalarga xavfsiz va boshqariladigan raqamli muhitda tushunchalarni o'rganish va mashq qilish imkonini beradi.

- Ta'lim dasturlari va o'yinlari: til va fanni interaktiv va qiziqarli tarzda o'rgatish uchun mo'ljallangan turli xil o'quv dasturlari va o'yinlari mavjud. Ushbu ilovalar gamifikatsiya va qiziqarli tadbirlar orqali o'rganishni kuchaytirishi mumkin.

- Onlayn simulyatsiyalar: fan mavzulari o'quvchilarga murakkab tushunchalarni tasavvur qilishda yordam beradigan interaktiv simulyatsiyalar bilan boyitilishi mumkin. Simulyatsiyalar fizika, kimyo, biologiya va boshqa mavzularni o'rganish uchun ishlatilishi mumkin.

Xulosalar:

Ona tili fanini o'qitishga zamonaviy interaktiv usullarni kiritish madaniy xilma-xillikni saqlash va akademik muvaffaqiyatlarni targ'ib qilish yo'lidagi muhim qadamdir. Bu talabalarning qiziqishini jalb qiladigan va tilning ham, ilmiy bilimlarning ham uzoq umr ko'rishini ta'minlaydigan dinamik va jozibali yondashuvni taklif etadi.

O'qituvchilarni interfaol usullarni samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va resurslar bilan jihozlash uchun o'qituvchilarni tayyorlashga mablag' sarflang.

- Zamonaviy interfaol usullardan foydalangan holda ona tili fanini o'qitish uchun ilg'or tajriba va manbalarni ishlab chiqish va almashish.

- O'qituvchilar, jamoalar va texnologiyalarni ishlab chiquvchilar o'rtasida ona tili fanlari ta'limi uchun moslashtirilgan echimlarni yaratish bo'yicha hamkorlikni rag'batlantirish.

Ushbu takliflarni qabul qilish va qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini rivojlantirish orqali biz ushbu lingvistik jamoalarda ona tillarini saqlash va fan ta'limini rivojlantirishga doimiy ta'sir ko'rsatishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yo'ldoshev J., Yo'ldosheva F., Yo'ldosheva G. Interfaol ta'lim - sifat kafolati. - Toshkent, 2008.

2. Rafiyev A., G'ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T., "Sharq", 2013.

3. Okhunov, M., & Minamatov, Y. (2021). Application of Innovative Projects in Information Systems. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 11, 167-168.

4. Minamatov, Y. E. U. (2021). APPLICATION OF MODULAR TEACHING TECHNOLOGY IN TECHNOLOGY. *Scientific progress*, 2(8), 911-913.

5. Минаматов, Ю. (2021). УМНЫЕ УСТРОЙСТВА И ПРОЦЕССЫ В ИХ ПРАКТИЧЕСКОЙ ЭКСПЛУАТАЦИИ. *Eurasian Journal of Academic Research*, 1(9), 875-879.

6. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Nasirdinova, M. H. Q. (2022). APPLICATION OF ICT IN EDUCATION AND TEACHING TECHNOLOGIES. *Scientific progress*, 3(4), 738-740.

7. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Yusupova, N. M. (2022). SMART TEXNOLOGIYALARDA TA'LIM JARAYONI. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(6), 441-445.